

"İŞ, GÜÇ" ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ VE İNSAN KAYNAKLARI DERGİSİ
"IS, GUC" INDUSTRIAL RELATIONS AND HUMAN RESOURCES JOURNAL

**Yerel Kalkınmada Etkin Bir Kavram: "Yerel Yönetişim"
[Bursa Kent Konseyi Örneği]**

**An Effective Concept In Local Development:
"Local Governance" [The Case Of Bursa City Council]**

Araş. Gör. Serhat Özgökçeler

Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Ocak/January 2014, Cilt/Vol: 16, Sayı/Num: 1, Page: 67-82
ISSN: 1303-2860, DOI: 10.4026/1303-2860.2014.0244.x

Makalenin on-line kopyasına erişmek için / To reach the on-line copy of article:

<http://www.isguc.org/?p=article&id=543&cilt=16&sayi=1&yil=2014>

Makale İçin İletişim/Correspondence to:

Araş.Gör.Serhat ÖZGÖKÇELER/ Email: sozgekceler@gmail.com

"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, yılda dört kez yayınlanan hakemli, bilimsel elektronik dergidir. Çalışma hayatına ilişkin makalelere yer verilen derginin temel amacı; belirlenen alanda akademik gelişime ve paylaşımına katkıda bulunmaktır.

"İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi'nde, 'Türkçe' ve 'İngilizce' olarak iki dilde makale yayınlanmaktadır. "İş,Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, ulusal ve uluslararası birçok indekste taranmaktadır. (Cabell's Directories, Ebsco Socindex, Index Islamicus, Index Copernicus International, Worldwide Political Science Abstracts, Sociological Abstract, Ulakbim Sosyal Bilimler Veritabanı, ASOS Index)

Editörler Kurulu / Editorial Board

Aşkın Keser (Uludağ University)
K.Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Şenol Baştürk (Uludağ University)

Editör / Editor in Chief

Şenol Baştürk (Uludağ University)

Uygulama / Design

Yusuf Budak (Kocaeli University)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr.Şenol Baştürk (Uludağ University)
Yrd.Doç.Dr.Zerrin Fırat (Uludağ University)
Doç.Dr.Aşkın Keser (Uludağ University)
Prof.Dr.Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Yrd.Doç.Dr.Ahmet Sevimli (Uludağ University)
Doç.Dr.Abdulkadir Şenkal (Kocaeli University)
Doç.Dr.Gözde Yılmaz (Marmara University)
Yrd.Doç.Dr.Memet Zencirkıran (Uludağ University)

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof.Dr.Ronald Burke (York University - Kanada)
Assoc.Prof.Dr.Glenn Dawes (James Cook University - Avustralya)
Prof.Dr.Jan Dul (Erasmus University - Hollanda)
Prof.Dr.Alev Efendioğlu (University of San Francisco - ABD)
Prof.Dr.Adrian Furnham (University College London - İngiltere)
Prof.Dr.Alan Geare (University of Otago - Yeni Zelanda)
Assoc. Prof. Dr. Diana Lipinskiene (Kaunos University - Litvanya)
Prof.Dr.George Manning (Northern Kentucky University - ABD)
Prof.Dr.Mustafa Özbilgin (Brunel University - UK)
Assoc. Prof. Owen Stanley (James Cook University - Avustralya)
Prof.Dr.Işık Urla Zeytinoğlu (McMaster University - Kanada)

Ulusal Danışma Kurulu / National Advisory Board

Prof.Dr.Yusuf Alper (Uludağ University)
Prof.Dr.Veysel Bozkurt (İstanbul University)
Prof.Dr.Toker Dereli (Işık University)
Prof.Dr.Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir University)
Prof.Dr.Ahmet Makal (Ankara University)
Prof.Dr.Süleyman Özdemir (İstanbul University)
Prof.Dr.Ahmet Selamoğlu (Kocaeli University)
Prof.Dr.Nadir Suğur (Anadolu University)
Prof.Dr.Nursel Telman (Maltepe University)
Prof.Dr.Cavide Uygur (İstanbul University)
Prof.Dr.Engin Yıldırım (Anayasa Mahkemesi)
Doç.Dr.Arzu Wasti (Sabancı University)

Tarandığı İndeksler / Indexes

ASOS INDEX
CABELL'S DIRECTORIES
EBSCO SOCINDEX
Index ISLAMICUS
Index COPERNICUS Int.
Sociological Abstract
ULAKBİM Sosyal Bilimler
Veritabanı
Worldwide Political Science
Abstracts

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.

Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.

The published contents in the articles cannot be used without being cited.

Yerel Kalkınmada Etkin Bir Kavram: "Yerel Yönetişim" [Bursa Kent Konseyi Örneği]¹

An Effective Concept In Local Development: "Local Governance" [The Case Of Bursa City Council]

Arş. Gör. Serhat Özgökçeler

Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Abstract

The concept of (local) governance that attaches significance to democracy, the rule of law and human rights and freedoms; in which participation, efficiency and efficacy, inspection, decentralization, transparency and accountability, quality, merit and ethics prevail; that emphasizes civic society and pave the way for non-governmental organizations [NGOs]; that possesses an independently operating judicial system; that is defined as an economic and political regime compatible with the development in technology makes a reference to active citizens that take on "responsibilities" and "duties" rather than citizens who "make demands" and "are governed". In this context, what is aimed at with local governance, from one perspective, is to include those isolated from social, political and economic life into the administration. In addition to being one of the basic aims of the local governance to help those sections of the society in question [inclusive of the elderly, the women, the youngsters and the disabled people leading the way] to benefit from the regional and/or local richness, a healthy operating local governance also proves to be a crucial instrument of regional and/or local development as well. Following the discussion of the concept of local governance, this study will make an assessments centered on Bursa City Council in an attempt to establish its position in practice.

Key Words: Governance, local governance, local governments, Bursa City Council

Özet

Demokrasiye, hukukun üstünlüğüne ve insan hak ve özgürlüklerine önem veren; katılımcılığın, etkinlik ve etkililiğin, denetimin, yerinden yönetimin, açıklık, saydamlık ve hesap verebilirliğin, kalitenin, liyakatin ve etiğin hâkim olduğu; sivil toplumu ön plâna çıkararak ve sivil toplum kuruluşlarının [STK] gelişmesinin önünü açan; bağımsız işleyen bir yargı düzenine sahip olan; teknolojiadaki gelişmelerle uyumlu bir ekonomik ve siyasî düzen olarak tanımlanan [yerel] yönetim kavramı, "hak talep eden" ve "yönetilen" vatandaş yerine, birtakım "sorumluluklar" ve "ödevler" üstlenen aktif vatandaşa gönderme yapmaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetimle amaçlanılan şey -bir yönüyle- sosyal, siyasal ve iktisadî hayattan dışlananların yönetime dâhil edilmeye çalışılmasıdır. Söz konusu kesimlerin [başta *engelliler* olmak üzere, *yaşlılar*, *kadınlar*, *gençler* vb.] bölgesel ve/veya yerel zenginliklerden faydalanmalarını sağlamak, yerel yönetimin temel amaçlarından biri olmakla birlikte; sağlıklı bir şekilde işletilen yerel yönetim, bölgesel ve/veya yerel kalkınmanın da önemli bir aracı durumundadır. Bu çalışmada, yerel yönetim kavramı tartışıldıktan sonra; uygulamadaki konumunu tespit etmek amacıyla *Bursa Kent Konseyi* ekseninde değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, yerel yönetim, yerel yönetimler, Bursa Kent Konseyi

¹ Bu makale, Uludağ Üniversitesi, James Cook University ve RMIT University işbirliğinde 17-21 Haziran 2012 tarihleri arasında düzenlenen 1. Uluslararası Disiplinlerarası Sosyal Araştırmalar isimli Konferans'ta sunulmuş olan "Yerel Kalkınmada Büyümlü Bir Kavram: 'Yerel Yönetişim' (Bursa Kent Konseyi Örneği)" adlı tebliğin yeniden ele alınmış ve genişletilmiş hâlidir.

GİRİŞ

Kavramların hızla çoğaldığı, değiştiği/değiştirdiği bir çağı geride bırakıp 2000'li yıllarla birlikte, küresel ve yerel gelişmeler, izlemekte zorluk çektiğimiz birçok yeni kavramı ve tartışmayı da gündeme taşımıştır. Bu bağlamda, farklı evrelerde beliren bazı kavramların "büyülü" bir gücü olduğu, anılan kavramların toplumu, siyaseti, ekonomiyi ve insana dair herşeyi tanımlayan, değiştiren ya da geliştiren etkileri olduğu kabul edilmiştir (Çukurçayır, 2003: 259). Bu anlamda, söz konusu kavramlardan biri olan "yönetişim" özellikle son otuz beş- kırk yıldır üzerinde çok sık konuşulmakta ve tartışılmaktadır.

Günümüzde bir tarafın diğer tarafı yönettiği klâsik yönetim anlayışından, karşılıklı etkileşimlerin öne çıktığı yönetim anlayışına geçiş konusunda önemli gelişmeler yaşanmaktadır (Eriçok, 2010: 248). Yeni yönetim anlayışı olarak zikredilen yönetim kavramı, *devlet-merkezli yönetim yerine; toplum-merkezli ve yapabilir kılma* stratejisini esas almaktadır (Toprak-Karaman, 2000: 37-39). Çok boyutlu bir kavram olarak ele alınan yönetişimin mekânsal boyutlarından biri olan ve bu çalışmanın da özünü oluşturan "yerel yönetişim", yönetim sürecinin yerel yönetimlerle karşılıklı etkileşim içinde gerçekleştirilmesini ifade etmektedir (Bıçkı & Sobacı, 2011: 219). Bir anlamda zihniyet dönüşümüne de gönderme yapan bu kavram, sahip olduğu nitelikler itibarıyla birçok alanda olumlu açılımlar ortaya koyarken; bazı çevreler tarafından olumsuz ve şüpheli bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Bu çalışmada, yerel yönetişim anlayışıyla bu anlayışın katılımcı yerel yönetim mekanizması olarak değerlendirilebilen kent konseyleri incelenmektedir. Bununla birlikte, halkın kendi sorunlarına sahip çıkmasını özendiren, yerel yönetişim eksenli katılımcı demokrasiyi esas alan ve sivil toplumu önceleyen bir oluşum olarak kendini takdim eden *Bursa Kent Konseyi* örneği üzerinden kent konseylerinin oluşumu, işleyişi, kalkınma süreçleri ve etkinlikleri tartışılmaktadır.

YÖNETİMDEN YÖNETİŞİME GEÇİŞ: PARADİGMATİK BİR DÖNÜŞÜM

Günümüzde toplum, siyasal erk ve ortak amaç varlığı öğelerinden oluşan klâsik yönetim tanımı ve yaklaşımı, birçok ülkede yetersiz kalmaktadır. Bunun başlıca nedenleri arasında bir dizi gelişmeden söz edilebilmektedir. Tekeli'ye (1996: 23-24) göre, bunlardan *birincisini* sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş; *ikincisini* Fordist üretim sisteminden esnek üretim sistemine geçişin ivme kazanması; *üçüncüsünü* ulus-devletler dünyasının yerini küreselleşmiş dünyaya bırakması ve *sonuncusunu* da post-modernist düşüncenin, modernist düşüncenin yerini almaya aday olması oluşturmaktadır. Bu gelişmeler² paralelinde klâsik siyasal, sosyal ve ekonomik kurumların da yıpranması/dönüşümü söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda, demokrasinin pek çok toplumda siyasî gücü kimin kullanacağını belirli aralıklarda yapılan seçimler aracılığıyla tespit edilmesi olgusuna indirgenmesi, temsili demokrasiyi yıpratmaktadır. Benzer şekilde, klâsik vatandaş tanımı yerini, toplumda çok-yönlü ilişkiler ve iletişim içinde olan ağdaş [network member] tanımına bırakmaktadır. Söz konusu gelişmeler sonucunda, *devlet aygıtı* ile *toplum* ve *birey* arasında yeni etkileşimsel [interactive] ilişkiler gereğinden söz edilmektedir (Göymen, 2010: 87). Paradigmatik bir dönüşümün merkezinde yer alan "yönetişim" [governance], bu bağlamda, küresel ve yerel tarafları olan; iktisadî, yönet(im)sel, siyasî ve kültürel boyutlarıyla karşımıza çıkan bir kavram olmaktadır.

Yönetişim Kavramı

Yönetişim, birçok yazar için farklı anlamlar ifade etmektedir. Anılan kavramla ilgili alanyazında çok fazla sayıda tanım bulmak mümkündür. İlk olarak, uluslararası ilişkiler disiplininde ve kamu siyasası belgelerinde yer almak suretiyle gündeme gelen *yönetişim* - özetle- "hükûmet ediş" (Kalaycıoğlu, 2002: 57) anlamında kullanılmaktadır. Yönetişim kavramı, ilk kez 1989 yılında Dünya Bankası'nın (DB) Afrika'nın kalkınmasına

² Küreselleşme ve kamu yönetimde dönüşüm konusyla ilgili detaylı okuma yapmak için bkz. Kesik & Canpolat (2011); Bilgiç (2011); Gökçe (2011); Bayramoğlu (2010); Ferlie, Laurence & Pollitt (2007), Osborne (2010).

odaklanan bir Rapor’unda³ (1989: 60), *ülke sorunlarının idaresinde politik gücün kullanımı* biçiminde tanımlanmıştır. Anılan Rapor’la birlikte DB, yönetim teorisinin geliştirilmesinde ve uygulanmasında oldukça hayati bir merkez konumuna gelmiştir. Zaman içinde DB’ye ek olarak, Birleşmiş Milletler (BM), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası ve ulusüstü kuruluşlar (Bayramoğlu, 2010: 40; 65; 71; 76) kavramın şekillenmesinde ve kapsamının zenginleştirilmesinde önemli rol oynamışlardır.

Yönetişim, bir ülkenin ekonomik politikaları ve düzenleyici çerçevesi dâhil, yönetilme şeklinin tün boyutlarını kapsarken; kalkınmanın başarısı için de önemli görülmektedir (Abdellatif, 2003: 2-5). Bu kavram, klâsik yönetim kuramına uygun olarak yalnızca bir etkileşim eğilimi ortaya koymamakta; bunun yanında, iş süreçlerinde aktörlerin etkileşimini temel amaç edinmektedir. Yeni yönetim modeli olarak isimlendirilen yönetişim, klâsik kamu yönetimi (hiyerarşik) ile piyasa modeli (rekabet eksenli) arasında bir yakınlaşma sağlamaktadır (Fürst, 2011: 155). Yönetişime bir “süreç” olarak yaklaşan yazarlar, kavramı şöyle tanımlamaktadırlar: Politika, devlet yönetimi ve bürokrasi alanında kararların alınmasıyla, sosyal ve ekonomik ajanlar arasında dağıtılan sorumluluk tarzını etkileyen kapsamlı bir süreç *ya da* kamunun ilgilendiği konularla ilgili kararların nasıl verileceği ve vatandaşların bu kamusal kararlarda nasıl temsil edileceği ile ilgili toplumdaki gücün kullanımını belirleyen gelenekler, kurumlar ve süreçlerdir (Ciborra & Navarra, 2005: 142; Denhardt & Denhardt, 2006: 86).

Toksöz’e (2008: 17) göre yönetişim, yönetim ve karar alma süreçlerinin seçilmiş kesimlerce değil; sivil toplum kuruluşları (STK), odalar, meslek grupları, özel sektör kuruluşları, üniversiteler gibi çeşitli grupların katılımı ve işbirliğiyle gerçekleştirilmesi ve yöneticilerin uzlaşmacı, saydam, hesap verebilir, etkin ve sorumlu bir yönetim anlayışına sahip olması süreçlerini kapsamaktadır. Gaudin (1998: 47-48)

kavramı, hiyerarşik yapının dışında yönetim aktörlerinin arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini öngören bir “öğütlenme anlayışı” olarak görürken; Stoker (1998: 17-20), çok-aktörlü (katılımcı) ortaklık, kamu ve özel kesimin sorumluluklarının saptanması, iktidarın karar alma ve uygulama sürecine dâhil olan aktörler arasında dağıtılması ve kendi kendini yöneten yapıların ortaya çıkması olarak yönetişimi tanımlamaktadır. Bugün gelinen noktada anılan kavram, devlet-toplum ilişkilerinde ve devlet-piyasa ayrımında yaşanan bir *zihniyet dönüşümüne* (Bıçkı & Sobacı, 2011: 219) de işaret etmektedir.

Yönetişimin Mekânsal Uzanımları

Bir yönetim biçemi olarak yönetişim, mekânsal bağlamda, farklı uzanımlara sahiptir. Bunlar *küresel, ulusal* ve *yerel yönetişim* olmak üzere üç ana başlık altında ele alınabilir. Bu bölümde, küresel ve ulusal yönetişim kavramları hakkında özet bilgi verildikten sonra, yerel yönetişim konusu üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulacaktır.

Küresel Yönetişim

Küresel sorunlara (uluslararası terör, İnternet’te işlenen suçlar, insan kopyalama, küresel krizler, küresel ısınma, AIDS vb.), küresel çözümler arama 1990’lı yıllarla beraber yoğunlaşmış ve hiyerarşik yapılar yerlerini, çok-aktörlü fonksiyonel yapılara bırakmıştır. Özellikle küresel STK, küreselleşen sorunlar karşısında “ortak çözümler” aramaya yönelmektedirler. Bu anlamda ulus-devletler, uluslararası kurumlar, AB, BM ve diğer bölgesel ve küresel örgütler ile STK ve yerel siyaset aktörlerinin işbirliği yaptıkları yeni bir düzen, yeni bir anlayış öne çıkmaktadır (Çukurçayır, 2003: 264). Uluslararası ilişkilerdeki konular ve sorunlar, devletlerarasında geçen bir faaliyet olarak değil; *heterojen katılımcılardan* meydana gelen “müzakere” ve “etkileşim” süreci olarak ele alınmaktadır. Yönetimden yönetişime giden bu süreçte, açık ya da zımnî bir biçimde küreselleşme sürecine paralellik hissedilmektedir. Özellikle ulus-üstü kurumların etkileri artmakta ve ulus-devleti her zamankinden daha fazla yönlendirme

³ Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth, A Long Term Perspective Study.

kapasitesine ulaşmaktadırlar (Gündoğan, 2010: 50). Bu bağlamda, küresel yönetim kavramı, karşılıklı bağımlılık prensibinin hâkim kılındığı ve müşterek problemleri izale etmek adına ulus-devletlerin iş birliği içinde hareket ettiği, çok-aktörlü bir yapıyı ifade etmektedir.

Ulusal Yönetişim

Bıçkı & Sobacı'ya (2011: 221) göre, anılan yönetim türü, *kuvvetler ayrılığı* ilkesi üzerine inşa edilmiş, tüm toplumsal kesimlerin fikir, düşünce ve menfaatlerinin temsiline olanak veren ve vatandaşların tercihleri istikametinde karar alarak, *etkin, verimli, şeffaf ve hesap verebilir bir kamu idaresi* aracılığıyla söz konusu kararları uygulamaya gayret eden siyasî ve yönetsel sistem olarak ifade edilebilir. Bu sistem bağlamında, yönetişimin tabiatı gereği, salt merkezî idarenin hâkim olduğu tek-aktörlü yapı yerine; özel sektör ve STK'nin de etkin olduğu çok-aktörlü esnek bir yapı söz konusudur. Bu noktada, bu yönetim çerçevesinde, devlete biçilen rol, kamusal hizmetleri üretmekten ziyade; anılan hizmetlerin sunumunu yönlendirmektir.

Yerel Yönetişim

Yerel yönetim *demokratik, katılımcı ve paydaşlara daha çok söz hakkı veren* bir model olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu modelin gelişmesinde, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Maastricht Antlaşması, Avrupa Kentsel Şartı ve Gündem 21 Bildirgesi önemli katkılar sağlamıştır. Yönetişim sürecinin, özellikle yerel yönetimlerle *karşılıklı etkileşim* içinde gerçekleştirilmesi demek olan yerel yönetim (Palabıyık, 2003: 253), yeni bir katılım anlayışını gündeme getirmiştir.

Halkın yönetilen olmaktan çıkarak, yönetime her aşamada katılan, sorumluluk alabilen ve denetleyebilen bir konuma gelmesi ile katılım konusunda yaşanan sorunlar, ulusal ve yerel düzeyde yeni katılım yollarının geliştirilmesini gerektirmiş ve bu durum yerel yönetişimi önemli hâle getirmiştir. Bu anlamda, yerel yönetim merkezî yönetim, yerel yönetimler, özel kesim ve sivil toplumdan oluşan "paydaşlar bütünü" olarak görülmüştür (Kerman vd., 2011:

16). Yerel yönetimleri farklı algılayan bu yeni anlayışta, kent yönetimleri üç boyutlu bir görünüm kazanmıştır: *Yerel yönetim, yerel sermaye ve yerel alanda etkin olan STK*. Dolayısıyla, geleneksel devlet-yerel yönetim ilişkisine bu yeni aktörler eklenmiştir (Şengül, 1999: 12).

Yerel yönetim, yerel aktörlerin bir ortaklık ilişkisi içinde yapabilir kılınmasını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla böylesi bir ortaklık neticesinde bireylerin ve kurumların kent olan bağlılıkları sağlanabilmekte ve kaynakların *hakça* dağıtımı yapılabilmektedir (Bıçkı & Sobacı, 2011: 222). Bunun yanında, söz konusu modelin önem kazandığı yerel yönetim ve denetim uygulamaları kent meclisleri, kent parlamentosu ve kent kurultayı olarak isimlendirilmektedir.

Yönetişime Getirilen Eleştiriler

Yönetişime dair bütün tanım ve açıklamalardan yola çıkarak, anılan kavramın ne genelde ne de Türkiye koşullarında "her derde deva mucizevî bir çözüm" *olmadığını* belirtmek gerekir. Ancak sosyal sorunlara, önceliklere ve gereksinmelere dinamizm kazandıracak bir yapıya da sahiptir (Göymen, 2010: 89). Zira yönetim, yönetim felsefesinde çoklu-aktörlere yer vermekte ve katı hiyerarşilerin yerine karşılıklı bir etkileşim sürecinin belirlendiği yönetim sürecine imkân tanımaktadır (Şengül, 1999: 12). Bu bağlamda devlet, doğrudan yöneten bir aygıt olmaktan çıkmaktadır.

Yönetişimi, bazı çevreler olumsuz ve kuşkucu bir anlayışla ele almaktadır. Örneğin, küresel yönetim, güçlü devletleri gözeten bir yaklaşım olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Buna göre, dünyada var olan "güç ilişkileri" ve "eşitsiz yapı" görmezlikten gelinmektedir. Yönetişim, ulusüstü STK ağını, özellikle de hükümet-dışı organizasyonların etkisini aşırı bir biçimde abartabilmektedir (Çukurçayır, 2003: 265). Bununla birlikte, yönetişime yöneltelen en keskin ve olumsuz eleştirilerden birisi de *finansal boyutla* ilgilidir. Bu bağlamda, yönetişim, ulus-aşırı sermayenin ve kuruluşların yeni bir "sömürü" stratejisi

olarak görülebilmektedir. Söz konusu yeni stratejinin özü şudur: *Yerleşme, yerel yönetim, sivil toplum/gönüllü kuruluşlar* ve benzeri kurumları ve kavramları öne çıkararak, devletten olabildiğince uzaklaşılacaktır. Bu ideoloji, özgürlüğün güvencesinin kapitalizm olduğu savına dayanmaktadır ve piyasa ekonomisini kuvvetlendirmek için bütün imkânlarını kullanmakta ve eşitlik sorunlarını "görmezden" gelmektedir (Güler, 1996: 53-56; Bayramoğlu, 2010: 413-414).

Yönetişimi salt, küresel sermayenin kolay dolaşımını sağlayacak olan yapısal uyarılama aracı olarak görmek yerine; geleceği yeniden tesis ederken, ulusal ve uluslararası imkânları biraraya getiren daha sağlıklı bir toplumsal ve siyasal ortam sunan bir araç olarak görmenin daha doğru bir yaklaşım olacağını savunan akademik çevreler de bulunmaktadır (Çukurçayır, 2003: 273). Söz konusu çevrelere göre, yönetişimin, "devletin minimize edilmesi" olarak algılanışı yanlıştır. Tam tersine, bu kavramın ulus-devletin sorun çözme kabiliyetini artırdığı ve toplumsal işbirliğini harekete geçirerek, ulus-devlete oldukça önemli katkılar sağladığı iddia edilmektedir (Çukurçayır, 2003: 268). Böylelikle, toplumsal aktörler harekete geçirilerek toplumsal enerjinin daha fonksiyonel kullanımı sağlanabilmektedir. Tekeli'nin (1999: 252) de vurguladığı gibi, yönetişime "güven"le yaklaşılması kolay olmasa da birey, toplum ve küresel işbirliği açısından değerlendirildiğinde, oldukça mühim katkılar yapabilecek bir yaklaşım olarak kavramı ele almak gerekmektedir.

BİR YEREL YÖNETİŞİM MODELİ OLARAK KENT KONSEYLERİ

Yerel yönetim anlayışı çerçevesinde, yerel yönetimler ile dernekler, üniversiteler, vakıflar, meslek odaları, sendikalar, özel sektör kuruluşları, basın-yayın kuruluşları, vatandaş girişimleri gibi geniş bir yelpazeye yayılan STK arasında yeni bir ilişki şekli tesis edilmiştir. Bu yeni anlayış çerçevesinde, klâsik yönetim yaklaşımının yerini, *katılımcılık* ve ortaklıklara dayalı *çok-aktörlü yönetim* olarak betimlenen yeni bir yönetim yapısının aldığı görülmektedir. Söz

konusu yeni yapının hayata geçirilmesinde kullanılan en etkili ve geniş tabanlı model ise; *kent konseyleridir*.

Kent konseyleri mekanizması, Batılı örneklerinde bir "karar alma mekanizması" olarak öngörülmüşken, Türkiye'de ise; Belediye Kanunu, yalnızca bir "danışma mekanizması" olarak öngörmüştür. Ancak, katılımcılık açısından oldukça önemli bir adım olduğunu belirtmek gerekir (Çukurçayır, 2009: 96). Bir yerel yönetim modeli olarak kent konseyleri merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu "ortaklık" temasında buluşturan yönetim mekanizmalarıdır. Kentlerin büyüklükleriyle orantılı olarak, bazı yerlerde yüzlerce kuruluşun temsil edildiği konseyler, kendi tüzüklerini hazırlamakta ve bunlara göre faaliyet göstermektedir. Konseyler çalışma grupları, ofisler, meclisler, muhtar evleri, kent gönüllüleri evleri kentin yerel-kalkınma önceliklerinin ve acil sorunlarının tanımlandığı, tartışıldığı ve çözüm arandığı *demokratik* platformlar olarak işlev görmektedir.

Son dönemde yerel yönetimlere yönelik gerçekleştirilen yasal düzenlemelerde, yerel yönetişimin anahtar kavramı olan "*katılım*" konusu ön plana çıkmaktadır. Hemşehri hukuku, stratejik plan hazırlanması, belediye hizmetlerine gönüllü katılım, ihtisas komisyonları kurulması ve kent konseylerine yönelik düzenlemeleri içeren "5393 sayılı Belediye Kanunu", bu anlamda, *katılımcı* mekanizmaların geliştirilmesi açısından tipik bir örnek oluşturmaktadır (Göymen, 2010: 216).

Anılan Kanun'un 13. maddesinde, *herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir* denilerek, hemşehriler belediyenin karar ve hizmetlerine katılma, belediyenin faaliyetleri hakkında bilgilenme ve yardımlardan yararlanma haklarına sahip olmalarının yanında, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediyeye vergi, resim, harç, katkı ve katılma payları ödemekle *yükümlü* tutulmuşlardır. Ayrıca yerel düzeydeki örgütlenmelerin de (üniversite, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, sivil toplum

kuruluşları ve uzman kişiler) katılımını kolaylaştırıcı önlemlerin alınması Kanun ile hükme bağlanmıştır. Kanun'un 41. maddesinde mahallî idareler, genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde, üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak, kalkınma plânı ve programlara uygun olarak stratejik plân ve performans programı hazırlanması gerektiği düzenlenmiştir (Kerman vd., 2011: 21).

Stratejik planlama süreci, yerel ölçekteki paydaşların ortak bir hedef doğrultusunda "katılımcılık" merkezli işbirliği yapmalarına fırsat sunması nedeniyle yerel yönetim açısından büyük önem taşımaktadır (Çukurçayır & Eroğlu, 2009: 230). Belediye hizmetlerine gönüllü katılım konusu, söz konusu Kanun'un 77. maddesinde yer bulmaktadır: Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

5393 sayılı Kanun'da yerel yönetime ilişkin en önemli düzenlemenin kent konseyleri özelinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Buna göre, "Kent konseyi" başlığını taşıyan 76. maddede "kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar." ifadesi yer almaktadır.

Bu düzenleme ile kent konseylerine "dört önemli fonksiyon" yüklenmektedir. İlk olarak, kentin yaşanabilir hale gelmesi ve yaşam kalitesinin artırılması için kentte yaşayanlar tarafından kentin hak ve hukukunun korunması; ikinci olarak, kent konseyinin kentte yaşayan

insanlar arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı geliştirici bir fonksiyon üstlenmesi; üçüncü olarak, sürdürülebilir kalkınma ve gelişmenin sağlanması amacıyla hemşehrilerde bilincin oluşturulması; dördüncü olarak ise; yerel düzeyde hesap verme, hesap sorma, katılım ve yönetimin gerçekleştirilmesidir (Özcan & Yurttaş, 2010: 168-169).

Anılan Kanun'un 76. maddesine dayanılarak İçişleri Bakanlığı tarafından "Kent Konseyi Yönetmeliği" adı verilen bir düzenleme çıkarılmıştır. Yönetmeliğin çıkarılış amacı, kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemek (md.1) şeklinde ifade edilmiştir. Mezkûr Yönetmelik'in 4. maddesinin (b) bendinde kent konseyinin, (c) bendinde -yönetim eksenli- meclis ve çalışma gruplarının, (d) bendinde ise; yönetimin tanımları⁴ yapılmıştır. Yönetmeliğin 5. maddesinde belediye teşkilatı olan yerlerde, mahallî idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde kent konseylerinin kurulacağı ve belediye başkanının çağrısı ile ilk genel kurul toplantısının yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca ilk genel kurulda, toplantıyı idare etmek üzere üyeleri arasından

⁴ Merkezî yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarına "kent konseyi"; kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında oluşmuş ortak yapılarına meclisler ve çalışma gurupları; saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışına da "yönetişim" adı verilmektedir.

en az üç kişiden oluşan bir divan kurulu ile kent konseyi yürütme kurulu ve kent konseyi başkanının seçileceği de belirtilmiştir. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinin üzerinden üç yıl geçmesine rağmen, Türkiye’de yerel yönetimlerin önemli bir bölümünde kent konseylerinin hâlâ *kurulamadığı* görülmektedir.

Emrealp’e (2010: 12-14) göre, uygulamada ortaya çıkan bazı sorunların giderilebilmesi adına, söz konusu Yönetmelik’te 2009 yılında, kent konseylerinin *yapısı* ve *üye profili* ile ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, Yönetmelik’in 8. maddesi, kent konseylerinin merkezî yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını ve sivil toplumu ortaklık anlayışı ile buluşturmak üzere ilgili kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden⁵ oluştuğu belirtilmiştir.

Kent konseyi genel kurulunca oluşturulan görüşler, belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirildikten sonra, belediye tarafından kent konseyine bildirilmekte ve uygun araçlarla kamuoyuna duyurulmaktadır (md. 14). Emrealp’in (2010: 12) de vurguladığı üzere, kent konseyi kararlarının “öneri”den öteye geçmemesi ve uygulama zorunluluğunun olmaması, etkinlik sorunlarına yol açmakta ve belirlenen hedeflere erişmeyi ciddi şekilde güçleştirmektedir. Bununla beraber, kent konseyleri kararlarının bulunulan bölgedeki yerel yönetimlerin hepsini ilgilendirmesine rağmen, bu kararların “sadece” belediye meclislerinde değerlendirilmesi de bir *handikap* olarak görülebilmektedir (Kerman vd., 2011: 24).

⁵ a) Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, b) Belediye başkanı veya temsilcisi, c) Sayısı 10’u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, ç) Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının %30’unu geçmemek ve 20’den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri, d) Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri, e) Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci, f) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri, g) Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi.

Kent konseylerinin malî yapısıyla ilgili düzenleme, ilgili Yönetmelik’in 16/A-(1) maddesinde yer almaktadır. Buna göre, belediyeler kent konseylerine, bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle aynı ve nakdî yardım yapmakta ve destek sağlamaktadır. Söz konusu madde göstermektedir ki; kent konseylerinin bağımsız birer mekanizma olmaları pek mümkün gözükmemektedir. Zira malî yapılarının belediyelerce şekillenmesi ya da belediyelere bağımlı olması, bu yapıların toplumun farklı kesimlerinin gereksinimlerini karşılama noktasındaki imkânlarını da daraltabilmektedir. Ayrıca bazı kent konseylerinin görece daha başarılı olmalarının ardında yatan başat etmenin, çoğunlukla AB destekli projelerden kendilerine aktarılan hibe olanakları olduğu dillendirilmektedir. Bu bağlamda, etkin kent konseylerinin arkasındaki itici güç, malî yapılarının daha güçlü olmasından kaynaklanmaktadır.

BURSA KENT KONSEYİ ÜZERİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, Bursa Kent Konseyi’nde yerel yönetim olgusunun nasıl ele alındığı ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda, literatürdeki tanımlar verili olarak kabul edilmekle birlikte, yönetişimin ana ölçütleri, *Birleşmiş Milletler Asya Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu*’ndan [UNESCAP] temin edilmiştir. Söz konusu ölçütler, gerek Bursa Kent Konseyi’nin resmî web sitesinin (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/>, 14.04.2012) incelenmesinde, gerekse Kent Konseyi’nde yer alan meclis (kadın, gençlik, engelliler, çocuk) ve çalışma grubundan bazı yetkili kişilerle yapılan derinlemesine görüşmelerde temel teşkil etmiştir. Web sitesine ve görüşmelere ait veriler, 01-12 Mayıs 2012 tarihleri arasında elde edilmiştir. Kendileriyle görüşme yapılan bireylerin isimleri ise *gizli* tutulmuştur.

Niçin Bursa Kent Konseyi?

Türkiye’de ilk kent konseyi olan, en başarılı kent konseylerinden biri olarak nitelendirilen ve “2012-Türkiye’de Yılın Kent Konseyi Başkanı” ödülünü bünyesinde barındıran *Bursa Kent Konseyi*, 1995 yılından itibaren

Bursa'da faal olarak bulunan bir "yerel kalkınma ve demokrasi" ögesi durumundadır. Bununla birlikte, Bursa Kent Konseyi içinde yer alan 4 meclis, 34 ayrı çalışma grubu ve yüzlerce gönüllü ile birlikte, toplam 3 bin 800 etkinlik gerçekleştirilmiştir (<http://www.bursa.bel.tr/>, 14.05.2012).

Bursa Kent Konseyi'nde Yönetişim Ölçütleri

Bu çalışmada, UNESCAP tarafından belirlenen 8 yönetişim ölçütü kullanılmıştır. Bunlar: *Katılımcılık; hukukun üstünlüğü; şeffaflık; cevap verebilirlik; odayaşma-odaklılık; eşitlik ve kapsayıcılık; etkililik ve etkinlik; hesap verebilirlik.*

i) **Katılımcılık:** Katılım(cılık), yerel-yönetişimin temel unsurudur. Katılım, direkt ya da meşru ara kurumlar ya da temsilciler aracılığıyla gerçekleşebilmektedir. Bu, bir yandan dernekleşme ve ifade özgürlüğü, öte yandan ise; örgütlü sivil toplum manasına gelmektedir.

Bu ilkedен hareketle, Bursa Kent Konseyi'nde toplam **741 katılımcı** yer almaktadır. Söz konusu rakam, çok taraflı bir katılımcı profilinin varlığına işaret etmektedir. Katılımcılardan Bay A (38, üniv. mezunu) katılımcılık konusunda şunları söylemiştir:

Bizler, bu şekilde çoklu katılım ortamında kente dair fikirlerimizi, tezlerimizi iletebiliyoruz. Modern toplumlarda bu böyle olur... Ayrıca çok fazla sayıda katılımcının varlığı, daha sağlıklı istişare ortamının da olmasını sağlayabiliyor!..

ii) **Hukukun üstünlüğü:** Yönetişim, *tarafsız* olarak yürütülen âdil hukukî bir düzen ve insan haklarının özellikle azınlık ve/veya sosyal risk grubunda yer alan kesimlerin haklarının tam olarak korunmasını gerektirmektedir.

Bu bağlamda, Bursa Kent Konseyi'nin resmî web sitesinde, azınlıklarla ilgili bazı haberler yer almıştır. İlgili haberler genellikle Batı Trakya ve Balkanlar'da yaşayan Türkler hakkındadır (http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber_bbb&haber_id=7889, 10.05.2012). Bunun yanında kent konseyi çatısı altında yer bulan meclisler dezavantajlı kesimlerin haklarının korunmasına ilişkin faaliyet göstermektedirler. Bu anlamda, kadın meclisi tarafından düzenlenen bir etkinlikte, sosyal güvenlik uzmanlarınca, meclis üyelerine, "Yeni SGK Kanunu" hakkında bilgiler sunulmuştur (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=kanunlar> -yeni-sgk-kanunu-hakkında

[bilgilendirildi&sayfa=haber&id=1049&tur=05.05.2012](http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber&id=1049&tur=05.05.2012)). Bununla birlikte emekli olan kadınlara haklarının neler olduğu konusunda da bilgiler verilmiştir. Ayrıca engelliler ve gençlik meclislerinde, ilgili kesimlerin haklarının korunması özelinde birçok haber ve bilgi paylaşılmıştır.

Engelliler meclisinden Bayan C. (25, lise mezunu) bu konuda şunları ifade etmiştir:

Kent Konseyi'ndeki meclisimiz, bizi temsil etmede çok başarılı! Nelere dönük haklarımız var, Konsey bizimle bunu paylaşır... Hakımın ne olduğunu öğreniyorum...

diyerek bu alanda Konsey'in müspet etkisini dile getirmiştir. Hukukun üstünlüğü bağlamında, Bursa Kent Konseyi'nde yer alan tüm gelişmeler, özellikle İnternet ortamında, "bilgilendirme" vasfı taşımaktadır.

iii) **Şeffaflık:** Bilginin serbestçe erişilebilir ve bu tür kararlardan ve bunların yürütülmesinden etkilenenlerce direkt elde edilebilir olması; yeterli bilginin sunulması ve kolayca anlaşılabilir şekil ve araçlarla sağlanması anlamında kullanılmaktadır.

Bursa Kent Konseyi'nin web sitesinde, hemen her türlü bilgi *erişilebilir* özelliktedir. Anılan sitede, *kurumsal; mevzuat; ofisler; meclisler; çalışma grupları, güncel etkinlikler; haberler; bağlantılar; yayınlar* ve *iletişim* menüleri bulunmakta ve bu başlıkların kendi alt başlıkları (ayrıntlarıyla) yer almaktadır. Dolayısıyla web sitesinde konuyla ilgili yeterli bilgi sunulmuş ve kolayca anlaşılabilir bir yapı oluşturulmuştur

(<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/>, 02.05.2012). Yönetim Kurulu'ndan Bay H. (46, ön lisans mezunu) bu ilke hakkında şunları zikretmiştir:

Sitemizden her türlü bilgi alınabilir... Bu bilgiler sürekli güncellenmekte olup, tüm grupların yaptıkları buradan, tek merkezden ve şeffaf bi'şekilde idare ediliyor!

iv) *Cevap verebilirlik*: Kurumlar ve süreçlerin tüm paydaşlara makul bir süreç içinde hizmet etmeye çalışmasını gerektirmektedir.

Bu ilke oldukça önemlidir. Zira bu ilke, vatandaşların, yerel yönetimlerde ya da kamu yönetiminde yer alanlar tarafından dinlenerek, cevaplandırılacaklarını bilmeleri anlamına gelmektedir. Bursa Kent Konseyi'nde cevap verebilirlik ile ilgili web sitesinde güncel bilgiler yer almamaktadır. Fakat 55. ve 59. Kent Konseyi Genel Kurul Toplantısı Zabıtları'nda farklı alanlarda, farklı kesimlere yönelik soruların sorulduğu ve karşılığında muhataplara bu konuyla ilgili açıklamalarda bulunulduğu tespit edilmiştir (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=icerik&id=201>, 03.05.2012). Anılan ilkeye dair fikrini almak istediğimiz bir yetkili olan Bay K. (52, lise mezunu) ise; şunları ifade etmiştir:

Her sene Ekim-Kasım gibi dönemlerde Konsey Başkanımız'ın oturum başkanlığında Genel Kurul Toplantısı yapılır. Burada kimin ne gibi bir talebi varsa ve bu çok elzemse ona göre Başkanımız ve diğer yetkililer bilgi verirler. Bu önemli bi'sey mi? Bence

İnternet ortamında yukarıda değinilen, söz konusu zabıt tutanaklarıyla ilgili detaylı bilgiler mevcut olmakla birlikte; geçmiş dönemlerin hepsinin *yer almadığı* görülmektedir.

v) *Oydaşma-Odaklılık*: Yönetişim, toplumdaki farklı çıkarların, geniş bir oydaşmaya ulaşmak adına tüm toplumun en iyi menfaatine olan ve bunun nasıl başarılacağı üzerinde uzlaşma gerektirmektedir. Bu durum, ele alınan toplum ve cemiyetin tarihî, kültürel ve toplumsal bağlamların anlaşılmasıyla gerçekleştirilebilmektedir.

Oydaşma-odaklılık merkezli bir anlayış, sadece Bursa Kent Konseyi temelinde değil; diğer kent konseyleri temelinde de büyük bir önem arz etmektedir. Bu hususla ilgili Kent Konseyi'nin başarılı çalışmaları söz konusudur. Örneğin yakın bir zamanda, *Bursa, Eskişehir, Bilecik Kent Konseyi Başkan ve Genel Sekreterleri ile Bursa Bilecik Eskişehir Kalkınma Ajansı (BEBKA) Genel Sekreteri* bir araya gelerek, BEBKA ve bu

bölgedeki kent konseyleri arasında işbirliği yapılmasının çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, BEBKA'nın kalkınma kurullarında kent konseylerinin de yer alması gerektiği belirtilmiş ve oydaşma – odaklılık noktasında konsensüs oluşturulmak istenmiştir (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber&id=395&tur=haberler>, 09.05.2012).

Bir başka örnek ise; yeni anayasa tartışmaları ekseninde gösterilebilir. "Türkiye Konuşuyor" sloganıyla Türkiye'nin çeşitli illerinde vatandaşların katılımıyla gerçekleştirilen Anayasa Platformu Vatandaş Toplantıları'nın Bursa ayağına, Anayasa Uzlaşma Komisyonu üyesi milletvekilleri, meslek kuruluşlarının, sendika konfederasyonlarının, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, belediye başkanları ve yüzlerce vatandaş katılmıştır. Bu durum da kendine özgü nitelikler taşıyan, oydaşma kriterine örnek olarak gösterilebilmektedir (http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber_bbb&haber_id=9856, 10.05.2012).

Bu ilkenin sağlıklı bir zeminde ilerlemesi çok kolay olmayabilmektedir. Şöyle ki; uzlaşılacak herhangi bir konunun etrafında bir araya gelen kesimlerin her birinin menfaatlerine uymasını beklemek oldukça güçtür. Bu durumu Bayan J. (33, üniversite mezunu) şöyle ifade etmiştir:

Bu bence çok kolay olmuyor! Yani herkesin menfaatine uygun bir uzlaşma zemininin hazırlanması gerçekten çok zor! Genelde çıkan sonuçlara rıza göstermek durumunda kalıyorsunuz...

Bu durum, kent konseyinde oydaşma-odaklılık zemininin tüm tarafların taleplerine olumlu cevap vermeden ziyade; tarafların taleplerini asgari seviyede de olsa bir araya getirip müşterek sorunlu alanların çözüme kavuşturulmasında etken rol oynadığı söylenebilir.

vi) *Eşitlik ve Kapsayıcılık*: Tüm grupların, özellikle de *zayıfların* (engelliler, kadınlar, yaşlılar, gençler, çocuklar gibi) refahının geliştirilmesi ve sürdürülmesi için eşit fırsatlara sahip olmasıdır.

Söz konusu ilke doğrultusunda, Bursa Kent Konseyi'nin *oldukça başarılı* durumda olduğu söylenebilir. Çünkü dezavantajlı bireylerden meydana gelen dört meclis grubu ile anılan kesimlerin hem refahlarının geliştirilmesi hem de sürdürülmesi noktasında imkânlar ortaya koymaktadır. Bununla birlikte engelli, genç, kadın ve çocukların temsil edilmesine de müspet katkılar yapılmaktadır. Örneğin, yakın bir geçmişte, Bursa Kent Konseyi Kadın Meclisi, Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği ve Nilüfer Kent Konseyi işbirliğiyle gerçekleştirilen 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Fuarı'nda stant açmıştır (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=kadınlardan-esitlik-cagrisi&sayfa=haber&id=667&tur=>, 12.05.2012). Bunun yanında, Bursa Kent Konseyi Gençlik Meclisi, gençlerin doğru kariyer planı yapabilmeleri, iş hayatında güçlendirilmeleri ve gençler ile işverenler arasında bir köprü kurulması amacıyla 'İşini Şansa Bırakma Kariyer Zirvesi' düzenlemiştir. Bu türden örnekleri çoğaltmak olasıdır (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=gencler-is-istiyor&sayfa=haber&id=960&tur=>, 12.05.2012). Mesela Bursa Kent Konseyi, Nisan Ayı'nda yapılan Özürlü Memur Seçme Sınavı'na (ÖMSS) girmek isteyen engelliler için Osmangazi Halk Eğitim Merkezi işbirliğiyle ücretsiz hazırlık kursu açmıştır. Benzer şekilde, Bursa Kent Konseyi Çocuk Meclisi, çocuğun eğitim hakkının desteklenmesine yönelik başlattığı çalışmalara İngilizce eğitimi ile devam etmektedir. Engelliler meclisinden Bayan S.'nin (20, lise mezunu) bu konudaki duygu ve düşünceleri ise; şöyledir:

Bizler bu toplumda normal olarak görülmeyen insanlarız. Yani bizi yetersiz görüyorlar! Fakat Kent Konseyimiz bir imkân tanıdı, bize. Meclisimiz var! Şu an çok rahatız. Haklarımızı biliyoruz. Bize sürekli eğitimler veriliyor. Diğer insanlardan bir farkımız yok ki bizim! Öz güven geldi içimize...

Görüldüğü üzere, bu ilke Bursa Kent Konseyi'nce başarıyla uygulanmaya devam etmektedir.

vii) Etkililik ve Etkinlik: İyi bir yerel-yönetişim, kurumların kaynakları en iyi şekilde kullanarak toplumun ihtiyaçlarını karşılaması ve tabii kaynakların sürdürülebilir kullanımı ile çevrenin korunmasını içermektedir.

Bursa Kent Konseyi'nin bu ilke doğrultusunda, çevrenin korunması bağlamında çalışmaları olmuştur. Bu minvalde, Bursa Kent Konseyi, Sosyal Politikalar Merkezi Derneği (SOMER) ve Doğayı ve Çevreyi Koruma Derneği'nin (DOĞADER) ortağı olduğu ve Ekolojik Yaşam Derneği (EKODER) koordinasyonunda yürütülen "Bursa'nın Çevre Sorunlarına Sivil Katılım" projesi kapsamında *Bursa'da çevre yatırımları, çevre sorunlarına yönelik çözüm önerileri* konulu bir çalıştay gerçekleştirilmiştir (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=bursa-nin-cevre-sorunlarına-sivil-katılım&sayfa=haber&id=573&tur=haberler>, 13.05.2012). Anılan proje sonucunda, Bursa Kent Konseyi bünyesinde "Çevre Meclisi" oluşturulması hedeflenmiştir. Ayrıca, Konsey bünyesinde faaliyetlerini sürdüren "Sürdürülebilir Kalkınma Çalışma Grubu", Bursa için sürdürülebilir kalkınma modeli oluşturulmasını hedeflemiştir. Bursa'da gerçekleştirilecek bu örnek çalışma ile Bursa'nın geleceğe dönük "Sürdürülebilir Kalkınma Modeli" çıkarılmak istenmektedir (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=bursa-icin-surdurulebilir-kalkinma-modeli-olusturuluyor&sayfa=haber&id=600&tur=>, 12.05.2012).

viii) Hesap verebilirlik: Toplumdaki tüm aktörlerin kamuya ve kurumsal paydaşlara hesap verebilir olmasıdır. Örgütler, aldıkları kararlar veya eylemlerden etkilenecek olanlara karşı hesap verebilir olmalıdır. Ancak bu ilke, şeffaflık ve hukukun üstünlüğü olmaksızın yürütülemez.

Anılan ilke ile aynı zamanda *gizlilik, hatasızlık, kamuoyuna rapor verme* ve *şeffaflıkla ilgili en iyi*

uygulamaları sunmaya söz vermektedir. Bu anlamda Bursa Kent Konseyi, çalışma raporu ve yayınlar çıkararak, yapmış olduğu plan, proje ve etkinlikleri kamuoyuyla paylaşmaktadır. Bununla ilgili çalışma raporları, yıllar itibariyle, Konsey'in web sitesinde görülebilmektedir. Örneğin, 2009 yılı Birinci Çalışma Raporu'nun başlığı "*Bursa'ya Hesap Veriyoruz*" idi. Sonraki dönemlerde de benzer çalışmalar yapılmıştır.

Kent Konseyi'ne bağlı Kent Sosyolojisi Çalışma Grubu'ndan Bay A.'ya (37, Doktora öğrencisi) göre; hesabını verebilen yerel yönetimlerin, kendilerine olan özgüvenleri artmakta ve böyle bir yapıya sahip olan kent konseylerinin de büyük çaplı bir sorun yaşamadıklarını dile getirmekte ve şöyle devam etmektedir:

Bence hesap verebilir olma, o kurumun saygınlığını artırır. Böylece hem kurumsal hem de pratik olarak, yapılan plan ve projeler realize edilme olanağına erişilmiş olur. Ayrıca hesabını verebilir bir belediye ya da kent konseyi, rekabeti artırarak çevredeki kurumlar için de rol model olabilir.

Son olarak, yakın bir tarihte (17 Mayıs 2012), Uludağ Üniversitesi, Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kent Konseyi işbirliğiyle gerçekleştirilen *Kent Yönetimine Katılıyor muyuz?* konulu araştırma sonuçları katılımcılarla paylaşılmıştır. Araştırmada şehir yönetimine "katılım" konusu *yönetişim, doğrudan demokrasi, katılımcı bütçe, stratejik planlama, hesap verme sorumluluğu ve malî saydamlık* başlıklarında incelenmiştir. Bu bağlamda, halkın yönetime katılım durumunu ölçmek üzere **655 kişi** üzerinde anket çalışması yapılmıştır.

Ankette, vatandaşa *son belediye seçimlerinde oy verdiniz mi?* şeklinde soru yöneltilmiştir. Buna göre, %83'ü evet, %17'si ise; hayır cevabını vermiştir. *Yerel hizmetlerin görülmesinde görev olarak sadece oy vermek yeterlidir* görüşüne, %48,5'i katılmıyorum, %21,7'si katılıyorum cevabını vermiştir. Anketteki *Kendinizi Bursa şehrinin bir ortağı ve şehre karşı sorumlu hissediyor musunuz?* sorusuna, %61,7'si evet, %25,6'sı kısmen ve %12,7'si ise; hayır yanıtı vermiştir. Söz konusu ankete göre, halkın %66'sının *vatandaşın yerel anlamda hizmet hakkını aradığını düşünmediğini* belirtmiştir. Halkın %50'si *kent konseyi* kavramını

duymakta; kendisiyle görüşülen insanların %86'sı Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin oturduğu bölgeye getireceği hizmet konusunda, görüşünün alınmasını istemiştir. %82'si de Bursa'ya yapılacak büyük bir yatırım konusunda anketlerle halka danışılmasını talep etmiştir (<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber&id=1085&tur=haberler>, 13.05.2012).

SONUÇ

Yönetişim kavramı, *çok-aktörlü* ve *ortaklaşa* yönetimin adı olarak kamu yönetimi literatüründe sıklıkla kullanılmaktadır. Söz konusu kavram, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de uygulama alanı giderek genişleyen ve toplumun farklı kesimlerinin yönetime iştiraklerinin sağlandığı bir yaklaşıma gönderme yapmaktadır. Yönetişimin *küresel* ve *bölgesel* düzeylerden sıyrılıp, daha mikro düzeyde ele alındığı bir anlayış olan *yerel yönetim* ise; yerel ölçekte (demokratik nitelikte) tüm toplumsal sektörlerle karşılıklı etkileşim içinde gerçekleştirilen yönetim sürecini tanımlamada kullanılan bir kavramdır. Söz konusu kavram, farklı çevrelerce farklı açılardan hem olumlu hem de olumsuz bir şekilde yaklaşılmaktadır.

Kamu yönetimi disiplininde, yerel yönetim modelinin getirdiği temel avantajlardan birisi, kamu-özel ve STK'nin kaynaklarını ve güçlerini bir araya getirerek kaynaklarını ve kapasitelerini arttırabilmeleridir. Bunun yanında, profesyonel kesimlere uzmanlıklarını kullanma özgürlüğünü vermesi ve vatandaşların taleplerine göre hizmeti biçimlendirebilmesi *olumlu* yönlerden bazılarıdır. Oysa yerel yönetime *olumsuz* cihetle bakan bazı çevreler de bulunmaktadır. Onlara göre, *temsil* ve *hesap verebilirlik* sorunu, seçilmişlerin rolünün ve öneminin azalması, koordinasyonun güçleşmesi nedeniyle kararların gecikmesine, verimsizliğe ve maliyetlerin artmasına ve eylemsizliğe neden olması bunlardan sadece bir kaçını oluşturmaktadır. Yine, yerel yönetim süreçlerine katılan çok sayıda kamu-özel-

gönüllü kuruluşlardan *kimin, neden, ne ölçüde sorumlu olacağı* hususu hâlâ tam olarak çözümlenememiştir. Ayrıca, yönetim ağının dışında kalanlar açısından yerel yönetim, *dışlayıcı* (exclusionist) bir özelliğe de sahip olabilmektedir.

Katılımcı mekanizmalardan birisi olan *kent konseyleri*, yerel yönetim anlayışında "işbirliği platformu" olarak isimlendirilmektedir. 2006 yılında "Kent Konseyleri Yönetmeliği" çıkarılarak gerekli mevzuat çalışmaları tamamlanmıştır. Mevzuatta Belediye örgütü bulunan her yerde kent konseyi kurulacağı belirtilmesine rağmen henüz ülke düzeyinde gerekli örgütlenmenin *oluşturulamadığı* görülmektedir. Kent sorunlarının çözümünde hemen herkesin katılımına imkân veren ve bir anlamda danışma mekanizması vazifesi gören bu yapılar, bazı durumlar sebebiyle de eleştirilebilmektedir. Kent konseylerindeki "katılım" nosyonu, genellikle karar alımına katılım olarak değil; ilgili projenin bundan etkilenecek bireylere anlatılması şeklinde algılanmaktadır. Bu mekanizmalarda yürütülen projeler, belediye çatısı altında örgütlenen projeler olması nedeniyle, "bağımlı" bir görünüm sergilemektedirler. Kent konseyi kararlarının belediye meclislerini bağlayıcılığının *olmaması* ve konsey üyelerinin belediyedeki karar alma süreçlerine *oy hakkı olmaksızın* katılmaları, önemli bir handikap olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, kent konseylerinin bütçe açısından, belediyeye tâbi örgütler olmaları da önemli bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Çukurçayır'ın (2009: 99) da vurguladığı üzere, bazı kentlerde kurulan kent konseyleri ile ilgili olarak yapılan bir çalışmada, kent konseylerinin almış olduğu kararların bazı belediyelerde dikkate alındığı ve uygulamaya çalışıldığı; bazılarında ise *yasa gereği* olduğu için yalnızca kurulduğu ve etkin olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu alanda da işlevsellik yerine, "görüntü üretme" sanatının etkili olduğu belirtilebilmektedir.

Bu çalışmada, görece başarılı kent konseylerinden biri olan Bursa Kent Konseyi, yerel yönetim bağlamında incelenmiştir. UNESCAP'in sekizli yönetim ölçütüne göre,

Bursa Kent Konseyi'nde *katılımcılık; hukukun üstünlüğü; şeffaflık; cevap verebilirlik; oydaşma-odaklılık; eşitlik ve kapsayıcılık; etkililik ve etkinlik; hesap verebilirlik* açılarından ele alınmıştır. Buna göre, Bursa Kent Konseyi, genel itibariyle hemen hemen tüm ölçütlerde yeterli/başarılı sayılabilir. Özellikle katılımcılık, şeffaflık, eşitlik ve kapsayıcılık alanlarında Kent Konseyi'nin daha yüksek bir başarı durumu söz konusudur. Konsey'in resmî web sitesinden güncel gelişmeler takip edilebilmekte ve fakat bunlar çoğu kez sadece "tek-rafli bilgilendirici" notlardan ibaret olmaktadır. Ayrıca, hem Bursa hem de Bursa Kent Konseyi ile ilgili herhangi bir görüş ve öneri iletmek isteyenler için, web sitesinde "görüş ve öneriler" linki oluşturulmuştur. Son tahlilde, Bursa örneği, Türkiye'deki diğer kent konseyleri için bir *örnek* oluşturabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdellatif, A. M. (2003). "Good Governance and Its Relationship to Democracy & Economic Development", **Global Forum III on Fighting Corruption and Safeguarding Integrity**, Seoul, 20-31 May.
- Ayman-Güler, B. (1996). **Yeni Sağ ve Devletin Değişimi-Yapısal Uyarlanma Politikaları**, Ankara: TODAİE Yayını.
- Bayramoğlu, S. (2010). **Yönetişim Zihniyeti**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bıçkı, D. & Sobacı, M. Z. (2011). "Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak", **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 9 (2), ss: 219-33.
- Bilgiç, V. K. (2011). "Küreselleşme Sürecinde Kamu Hizmetinde Dönüşüm", **Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar**, (Der. B. Parlak), Bursa: Alfa Aktüel, ss: 91-116.
- Ciborra, C. & Navarra, D. D. (2005). "Good Governance, Development Theory, and Aid Policy: Risks and Challenges of e-Government in Jordan", **Information Technology for Development**, Vol: 11, No: 2, ss: 141-59.
- Çukurçayır, M. A. (2003). "Çok Boyutlu Bir Kavram Olarak Yönetişim", **Çağdaş Kamu Yönetimi 1**, (Der. M. Acar & H. Özgür), Ankara: Nobel Yayıncılık, ss: 259-75.
- Çukurçayır, M. A. (2009). **Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim**, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Çukurçayır, M. A. & Eroğlu, H. T. (2009). "Kent Yönetiminde Demokratik Bir Açılım Olarak Kent Konseyleri", **Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, Bölgesel ve Yerel Perspektifler**, (Der. K. Görmez & M. Ökmen), İstanbul: Beta Yayın.
- Denhardt, J. V. & Denhardt, R. B. (2006). **The New Public Service**, USA: Sharpe Inc.
- Emrealp, S. (2010). **Kent Konseyleri**, İstanbul: IULA-EMME Yayını.
- Eriçok, R. E. (2010). "Yönetimden Yönetişime Geçiş Sürecinde Baskı Grupları", **Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği**, (Der. N. Falay vd.), Ankara: Seçkin Yayıncılık, ss: 247-59.
- Ferlie, E., Laurence, E. Lynne & Pollitt, C. (2007). **The Oxford Handbook of Public Management (Oxford Handbooks)**, NY: Oxford University Press.
- Fürst, D. (2011). "Çok Katmanlı Yönetişim ve Bölgesel Yönetişim Üzerine", **Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar**, (Çev. M.A. Çukurçayır), (Der. B. Parlak), Bursa: Alfa Aktüel, ss: 149-74.
- Gaudin, J. P. (1998). "Modern Governance, Yesterday and Today Some Clarifications to be Gained From Government Politics", **International Social Science Journal**, No: 155.
- Gökçe, G. (2011). "Neoliberalizmin Krizi ve Yeni Devlet/Yönetim Modeli Arayışları", **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 83, S: 471-72, Haziran – Eylül, ss: 99-117.
- Göymen, K. (2010). **Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma**, İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Gündoğan, E. (2010). "Yönetişim: Kavram, Kuram ve Boyutları", **Yönetişim: Kuram, Boyutlar, Uygulama**, (Der. M. A. Çukurçayır, H. T. Eroğlu & H. Eşki Uğuz), Konya: Çizgi Kitabevi, ss: 13-57.
- Kalaycıoğlu, E. (2002). "Yerel Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları", **STK'lar, Yerelleşim ve Yerel Yönetimler**, (Der. Ana Kültür Derneği vd.), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss: 57-101.
- Kerman, U. ve diğerleri. (2011). "Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri", **Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı**, (Der. E. B. Keskin), Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınları, ss: 13-30.
- Kesik, A. & Canpolat, H. (2011). **Küreselleşme ve Kamu Yönetiminde Dönüşüm**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Osborne, S.P. (2010). **The new public governance? : Emerging perspectives on the theory and practice of public governance**, NY: Routledge.
- Özcan, L. & Yurttaş, F. (2010). "Kent Konseyleri Müzakereci Demokrasinin Uygulama Alanı Olarak Düşünülebilir mi?", **Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar**, (Der. B. Parlak), Bursa: Dora Yayıncılık.
- Palabıyık, H. (2003). "Yönetimden Yönetişime: Yönetişim, Kentsel Yönetişim ve Uygulamaları İle Yönetişimde Ölçülebilirlik Üzerine Açıklamalar", **Yerel ve Kentsel Politikalar**, (Der. M. A. Çukurçayır & A. Tekel), Konya: Çizgi Kitabevi, ss: 225-79.
- Stoker, G. (1998). "Governance as Theory: Five Propositions", **International Social Science Journal**, 50 (155), ss: 17-28.
- Şengül, T. (1999). "Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C: 8, S: 3, ss: 3-19.
- Tekeli, İ. (1996). "Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin

- Nedenleri Üzerine", Sosyal Demokrat Değişim, (1).
- Toksöz, F. (2008). İyi Yönetişim El Kitabı, İstanbul: TESEV Yayınları, Haziran.
- Toprak-Karaman, Z. (2000). "Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler", Türk İdare Dergisi, Yıl: 72, S: 426, Mart, ss: 37-53.
- World Bank [WB]. (1989). Sub Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth, A Long Term Perspective Study, Washington: WB.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=kadinlardaN-esitlik-cagrisi&sayfa=haber&id=667&tur=12.05.2012>.
- <http://www.bursa.bel.tr/>, 14.05.2012.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=icerik&id=201>, 03.05.2012.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber&id=395&tur=haberler>, 09.05.2012.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=bursa-icin-surdurulebilir-kalkinma-modeli-olusturuluyor&sayfa=haber&id=600&tur=12.05.2012>.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=bursanin-cevre-sorunlarina-sivil-katilim&sayfa=haber&id=573&tur=haberler>, 13.05.2012.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=gencler-is-istiyor&sayfa=haber&id=960&tur=12.05.2012>.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?baslik=kadınlar-yeni-sgk-kanunu-hakkında-bilgilendirildi&sayfa=haber&id=1049&tur=05.05.2012>.
- <http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber&id=1085&tur=haberler>, 13.05.2012.
- http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber_bb&haber_id=7889, 10.05.2012.
- http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=haber_bb&haber_id=9856, 10.05.2012.